

Kongl. Maj:ts
BEFALLNINGSHAFVANDE

i

H a l l a n d s L å n ,

till

Kongl. Maj:ts afgifne Fem-års Berättelse år 1822.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ERNST AD. ORTMAN, 1825.

Norra Smedjegatan, Poudretska Huset.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Hallands Län, till Kongl. Maj:t afgifne Fem-års Berättelse år 1822.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB).

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

Kongl. Maj:ts
BEFALLNINGSHAFVANDE

i

H a l l a n d s L å n ,

till

Kongl. Maj:ts afgifne Fem-års Berättelse år 1822.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ERNST AD. ORTMAN, 1825.

Norra Smedjegatan, Poudretska Huset.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
1:o Länets Allmänna Beskaffenhet.....	3.
Innevånare.....	4.
3:o Näringar.....	5.
Jordbruk.....	5.
Boskapsskötsel.....	6.
Bergsrörelse.....	8.
Fabriker.....	8.
Binäringar.....	8.
Handel.....	14.
Flygsand.....	14.
4:o Politisk Författning.....	15.
Kammarverk.....	15.
Stats-Bidrag.....	16.
Politie.....	17.
5:o Städer.....	19.
Kongsbacka.....	19.
Warberg.....	19.
Falkenberg.....	20.
Halmstad.....	20.
Laholm.....	22.

Tabellbilaga

Hallands Län. Tabell för Städerne

Hallands Län. Tabell för Landet

I:o Lånets Allmänna Beskaffenhet.

Dess längsta sträckning i rak Linia ifrån Norr till Söder utgör 14 Mil, men landsvägen med dess krökningar ifrån Skånska till Götheborgska Länegränsen något öfver Sjutton, Bredden varierar emellan En och Fem mil. Utmed Saltsjökusten är landet lågt, men höjer sig mot Öster i mer eller mindre skarp profil. Kustlandet är, med undantag af flygsands-fälten, merendels bördigt, bestående dels af ler eller sandmylla, dels hafssand men ju mer man nalkas Westgötha och Småländska gränsen, ju mera aftager bördigheten. Jordmänen är i dessa trakter merendels grus och klapper-blandad sand, beklädd med en tunn skorpa af matjord, Åkervidden inskränkt, ängarne obetydliga, Kärrdrag och betesmarkerne vidsträckta hedar, der ögat ej upptäcker annat tecken till vegetation, än den sträfva Ljungen; dock finnas några få goda trakter inåt landet utmed Wiske och Ätra öar. Berg är ö inga af betydlig högd och inga egenteligen större åsar, mer än Hallands ås, som utgör naturliga gränsen mot Skåne. I allmänhet äro Bergen brantare, dalarne trångare och jordmänen bördigare i Norra Halland än i det Södra. Fyra större strömmar flyta genom Länet uti Hafvet, neml. *Lagan* kommande ifrån Kronobergs Län, utfaller vid Laholm, *Nissan* ifrån Jönköpings Län, har sitt utlopp vid Halmstad, *Ättran*, som delar Landet af gammalt uti Norr och Söder Halland, faller uti Hafvet vid Falkenberg, och kommer från Elfsborgs Län, likfom *Wiskan*, som utfaller vid Åhs Klosters Kungsgård 1 1/2 mil norr om Warberg, Dessa strömmar hafva gemensamt den märkvärdigheten, att inom Länet ej utgöra eller genomlöpa sjöar, ej heller formera egentliga ådalar, men hafva merendels branta stränder och djupt lopp, med undantag af Wiskan, som på en lång sträcka genomlöper en vid och fruktbarande dal. För inre-communicationen äro de jämväl utan all nytta, emedan ingen af dem är segelbar. Smärre strömmar och åar finnas äfven, hvilka det vore för vidlyftigt att uppräknas.

Med undantag af *Lynnen*, som dels ligger i Hallands dels i Elfsborgs Län, finnas inga betydliga sjöar. I inre delarne af landet eller den så kallade skogsbygden träffas flere sjöar af inskränkt vidd.

Större kärrtrakter finnas i Grimetons och Hunnestadt, samt Winbergs och Monups pastorater, hvilka troligen kunna sänkas och urtappas; afvägning har skedd öfver den sistnämde trakten och fråga om aftappningen anhängig vid Domstol, men den förstnämde kärrtrakten är ännu icke afvägd. — I Östra delen af Länet finnas flere kärr och mässar hvilka lemna föga hopp om lönande odling, emedan de merendels hafva betydligt djup på dålig botten, men de bidraga tillika med de smärre sjöarne till skadeliga vårfrosten. I allmänhet och som en naturlig följd af Landets nu beskrifna beskaffenhet är klimatet mildare vid Hafs-kusten än inåt Landet.

Innevånare.

Antalet af Mantalsskrifne personer är 46,444, samt icke Mantalsskrifne 34,322, tillsammans 80,766 personer. Numerairen har således på fem år ökats med 2 479 eller något öfver 3 procent. Enligt Presterskapets moralitets-Tabeller borde denna tillökning vara dubbel, men Götheborgs Län å ena sidan och Skåne på den andra, dit tjenstefolket drages genom förmonligare löner och starkare föda medtager öfverskottet. Ifrån Norra delen af Länet låta en mängd ynglingar inskrifva sig på Sjömanshuset i Götheborg till Coopvärdi Sjöfart och man räknar, att omkring 1/10:del af dessa icke återkomma. Allmogen saknar icke bildning och man finner en mängd Bönder, som med urskillning kunna gifva omdöme i hvarjehanda ämnen. Vid Enskiften har jag ofta haft tillfälle se ganska förståndiga utlåtande af gode män af BondeStåndet, hvilka de sjelfva författat; äfvensom på andra sidan ej bör förnekas, att denna bildning stundom användes till mindre hyttiga ändamål, samt missbrukas till obehörig advocatur och Lag-vrängning. — Sedligheten är berömvärd och i jämförelse med Folkmängden finnes intet Län i Södra Sverige, hvaräst brottmålets antal är så ringa, som i Halland. När nu härtill kommer, att de fläste stölder begås af sådane personer, som med Pass från andra orter vandrar genom Länet, vågar jag i underdånighet försäkra, att Halländningen utmärker sig genom god moralitet. Föräldrars eller Svärföräldrars missfirmande, hvilket brott på andra orter är mera sällsynt, blifver likväl här oftare åtalat, hvartill grunden torde böra sökas uti det rådande undantags-systemet, hvaraf händer, att mängden oförständig yngling i förtid blir husbonde och anser sina gamla Föräldrar, som besvärlige nädehjon.

Näringsfliten är högst berömlig i de magrare trakterne, men der jordmonen

nen är bättre får man ytterligare bevis på den ofta upprepade ärfarenheten, att hvarest åkerbruket är lönande tillgripas sällan binäringar. Egentelig välmåga finnes på ganska få trakter, men också, då ej missväxt inträffar, icke någon tryckande fattigdom. Arbetare saknas icke och vanliga dagsverkspriset på landet 16 sk. Banco. Penningebristen och svårigheten, att sälja för contant betalning utgöra för närvarande landtmannens största o-lägenheter.

3:o Näringar.

Jordbruk: Ensäde är det mest vanliga hos Allmogen och Trädningen brukas blott på de större Egendommarna, en och annan Prestgård, men högst sällan af Bönder. De samfäldta gårdarne hindra också detta brukningssätt och Enskiften sökas sparsamt. Brukliga Sädeslag äro något litet Hvete, Vinter-Råg, Vår-Råg, Korn, Blandsäd, der Hafra är blandad, dels med Vår-Råg, dels med Korn, Hafra och Potatoes, samt i Norra Halland Bönor och Ärtor. Proportionen är svår att bestämma, såsom oändeligt varierende på olika trakter, men Korn i Norra och Hafre i Södra Halland äro hufvudsäden. Vanligen gödsas till Korn, Potatoes och Bönor, derefter säs Vinter-Råg, samt sedermera Hafre och Blandsäd, stundom flere är å rad; efter hvilket utmärklade bruk jorden på några ställen igenlägges till äng, utan gödning och frösåning. Detta gäller om Allmogens brukningssätt i allmänhet, men Sätessgårdar samt en del Prest- och Bondegårdar göra härifrån många berömliga undantag. Potatoes-odlingen utvidgas otroligen, och det deraf tillverkade Brännvin skickas till Stockholm och Göteborg. Trädgårds-växter odlas nästan icke, men i vissa trakter finner man mycket frukt-träd, stundom af ovanligt goda slag. Hampa odlas föga, men Linculturen tilltager årligen i Norra Halland och Linet säljes dels till Göteborg, dels till Westgöthar stundom oberedd på åkern, men förädlas ännu ej mycket inom Landet. Det är likväl att hoppas en ökad häg för Linförädling, sedan Kammarjunkaren Wolfradt på dess egendom med anse- lig egen uppoffring anlagt ett Institut, der Eleven undervisas i Lin-hand- teringen efter Norrländska methoden. Humlegårdar finnas i Skogstrakterne, men lemnar ej tillräckelig Humla till länets behof. Sädes-productionen är ymnigare än fordom och torde för närvarande vara tillräckelig för Länets behof, så framt missväxt ej inträffar. Odlingar tillväxa märkeligen, i synnerhet på kustlandet ofta nog mera till skada än gagn, då de ske på

ängens bekostnad, och utan att igenlägga åker i stället. Nya mekaniska inrättningar till besparande af arbetskraft lära ej vara införda; men de så kallade Engelska plogarne vinna mer och mer förtroende. Friherre Wrangel och Commerce-Rådet Müller hafva verkställt de största odlingarne.

Boskapsskötsel: Foder-tillgången är i allmänhet för ringa emot Åkerjorden. Höet merendels magert och ljunblandadt, samt ängarne i högsta grad vanskjötte genom ett obarmhertigt betande ofta hela vintern igenom till den 1 Maj, varningar och råd utträtta här intet och Eders Maj:ts Befallningshafvandes försök, att genom upplyste och vältänkande Medborgares bemedlande åstadkomma byordningar, till hämmande af denna förderfliga osed, hafva alla varit förgäfves. Gamla ängar upptagas icke sällan, men igenläggning till äng med gödning och grässåning sker högst sparsamt; dock tyckes Allmogen i vissa trakter, helt nyligen börjat finna nyttan af åkers igenläggande och Morups Socken visar redan ett förbättradt förhållande härutinnan. Hafstång, som stundom ymnigt på kusterne uppflyter, har härvid likasom vid Sädes-cultur visat sin förträffeliga nytta, som gödnings-ämne, och är för Strandboarne en verklig rikedomskälla, som de öfrige Länets Innebyggare måste sakna. Stallfödring nyttjas icke, ehuru betesmarkerne äro högst usle, bestående med få undantag af Hedar och Ljungbackar. Hästar finnas till betydligt antal och någorlunda god race, men den ymniga tillförseln af Danska hästar minskar hågen för hästafvelns utvidgande och förbättring. Det starka fall hästpriset på en kort tid undergått, gör det till en verkelig miss-calcul, att uppföda hästar, ty man kan köpa på Hallandska Marknaderne en fullväxt, inkörd Dansk häst för bättre pris, än hvad en 3 års fåle kostar att uppföda. —

Hornboskapen är i Strandbygden någorlunda stor och treflig, uti inre Landet merendels svag och klenväxt. De inhemska Fären små magra och föga ullrika, dock hafva någre af Allmogen från Sätesgårdarne skaffat sig Spanska eller åtminstone en blandning af Spanska får. Genom HushållsSällskapetets försorg hafva Får ifrån Jemtländska Schefferierne blifvit inskaffade, men så nyligen, att någon nytta deraf ännu icke kunnat spörjas, i synnerhet som dessa kreaturs hastiga flyttning hela 8 grader längre i Söder till en början tycks hafva ett menligt inflytande på deras hälsa. De flesta Sätesgårdar hafva Får af Spansk race.

Huruvida Ladugårds afkastningen är tillräcklig för Länets behof är svårt att bestämma. Småländska och Westgötha Allmogen afsätta väl Talg och Victualier till Länets Städer, men deremot säljes något af dessa varor af Halländska Bönder till Götheborg och Skåne. Troligen balancerar dessa försäljningar hvarandra i det närmaste. I allmänhet äro Ladugårds-produkterne i starkt fallande, hvilket härrör dels af befarad foderbrist för instundande vinter, som vållat en starkare försäljning och afkastning än vanligt, dels af penningebrist som tvingar producenten, att sälja till hvad pris som helst.

Skogar äro få och glése. Den så kallade skogsbygden är till större delen förvandlad till kala berg och kullar; och Boken, som utgjordt Landets förnämsta skogsträd återväxer mycket långsamt. Fagereds, Torups, Slättakra, Enslöfs, Breareds och Hishults Socknar hafva någorlunda betydliga Furu-Skogar, samt något i de fleste Socknar utmed Westgötha och Småländska gränsen, äfvensom smärre lundar öfveralt i landet. Bokskogarne finnas äfven i de nu uppgifna trakter, samt på några ställen af kustlandet, af hvilka de bäste och nogast vårdade tillhöra Sätessgårdarne, samt derunder lydande hemman. Härads och Soc-kne allmänningar finnas icke. Det bör icke förtigas, att Allmogen merendels illa hushållar med Skogen, och torde huggning af Tunnstäf, samt Sparrar kunna anses som högst Skogsödande. Aterplantering värkställes nästan aldrig af Allmogen, tvärtom motvärkas all Skogsåterväxt genom de Vårtiden tillätne Ljungbränningar, och säkert skola på många ställen skog sjelfmant uppväxa, utan annan åtgärd än frid för människors och kreaturs åverkan. Af possessionater har Friherre Wrangel på Sperlingsholm och Commerce-Rådet Hammar på Stjernarp utmärkt sig genom Skogsplantering af större vidd. Bräntorf nyttjas mycket, men torf-mässarne äro på många ställen hårdt medtagne, och i Söder Hal-land nyttjas så kallad flat-torf till bränsle, hvilket bruk Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sökt afskaffa, och torde framdeles serskildt få fästa Eders Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på detta ämne i sammanhang med flere frågor, som hafva gemenskap med behandlingen af flygsandsfalten.

Allmogen i Slättakra samla Enebär, dertill uppmuntrade af CommerceRådet Hammar som börjat exportera denna vara till verkelig båtnad för en fattig Allmoge.

Några synnerliga förbättringar i Byggnader hafva icke skedd ehuru Hushålls-Sällskapet utsatt premier för Stenhusbyggnader och en af Sällskapets Ledamöter Kammarjunkaren Wolffradt utfäst belöningar för byggnader af ler. Deremot börjar Allmogen mer och mer hägna med Sten, der den finnes.

Bergsrörelse: Uti hela Länet finnes icke någon grufva och Rydö Bruk, det enda i Länet, är med vederbörligt tillstånd nedlagt. Detta Bruk funderadt på köpe tackjern och till en del köpekol kunde ej drifvas med fördel, hvarföre det nedlades och de derunder lydande Hemman genom försäljning afsöndrades.

Fabriker finnas inga, utom en klädesstol, tillhörig Jungfru Richardi och en af Commerce Rådet Hammar på Stjernarp nyligen anlagd klädesfabrik, hvartill han förskrifvit Kard- och Spinn-machiner samt mästare från Danmark. Några små Lädergarverier på Landet torde ej anses af den betydenhet, att de här böra upptagas.

Binäringar: Jagt högst obetydlig. I Länet finnes Rådjur, Tjäder, högst sällsynt, Orrar och Rapphöns mera ymnigt. Fiske idkas allt för litet. Med en så vidsträkt kust borde fisket vara en hufvudnäring, men i hela Länet finnes icke mer än ett fiskeläge nära Warberg. Orsaken härtill är den långgrunda kusten, som nödgar Strandboerne, att nyttja platta Båtar eller Ekstockar med hvilka de icke våga sig ut i öppna Sjön, ej heller när vädret är stormigt. Förgäfves har Hushålls-Sällskapet erbjudit betydliga förskotter emot 4 procents ränta åt dem som ville anskaffa större segelbåt för att dermed idka fiske i öppna hafvet, förgäfves har undertecknad Landshöfding genom enskild uppoffring af en på Lön anslagen lägenhet sökt derå fasta fiskare från Skånaka kullen; ingen har ännu anmält sig eller kunnat öfvertalas, att göra ett försök. Fisket bestrides således endast af Strand-Allmogen vid lediga stunder med svag redskap uti små båtar, men fångsten är likväl stundom betydlig af Torsk, Koljor, Hvarf med flere arter Flundror, samt något Hummer. Deremot nalkas Kullens och Jutländska fiskare någon gång ganska nära Halländska kusten, och dels afsegla med sin fångst, dels afyttra den i våra Städer. Laxfisket är af mera betydenhet, isynnerhet vid Laholm, Halmstad, Falkenbergs, och Åhs Kloster. Falkenbergs fiske

fiske torde vara det mest gifvande och lönande, emedan Laxen der tidigast fångas, så att de förste fororne till Hufvudstaden derifrån afgå och följakteligen blifva bäst betalte. Behållna vinsten af dessa fisken varierar i mon af mer eller mindre fångst och kan således ej med noghet bestämmas, isynnerhet som vederbörande ej gerna derom lemna upplysning. Halmstads Laxfiske är bortarrenderadt till ett Intressentskap för 333 R:dr 16 skill. B:co, men detta Intressentskaps vinst är mig obekant.

Kolbränning idkas högst obetydligt, men något i Fjärås och Elfsåker.

Pottaska tillverkas så mycket, som erfordras för ett vid Halmstad befintligt Såpsjuderi och en ringa export från Falkenberg.

I Norr-Halland samlar fattigt folk Bergmåssa, som säljes i Göteborg till 26 à 28 sk. Lispundet.

Saltpetter-tillverkningen, som af Eder Kongl. Maj:st så nådigt blifvit uppmuntrad, och till hvars införande i Länet min företrädare i Embetet hvarken sparat uppoffring eller möda, har icke kunnat utbjudas till näringsgren för Allmogen, oaktad efterdömen icke saknats af possessionaterne, hvaribland Baron Wrangel på Sperlingsholm gjort en stor och vacker anläggning, samt Majorerne Ehrencrona och Brummier, samt Commerce Rådet Hammar på ett patriotiskt sätt utmärkt sig. Torde hända, att en näring, som fordrar Byggnader och en god tillgång på bränsle ej är fullkomligt naturlig i ett skogsfattigt land och att den derföre ej vunnit förtroende hos Allmogen.

Förtjensten af forslandet, som under Continental-Systemet var så betydlig här i Länet har nu nästan alldeles afstannat till icke ringa afsaknad för Allmogen. Utvandringen af Landets ungdom på tröskarbete i Skåne anses af några som skadelig af andre som nyttig, och bägge meningarne kunna med hvar sina skäl understödjas. Det påstås icke utan grund, att de unga drängarne ej låta städja sig utan med förbehåll, att få gå till Skåne öfver vintren, så att ehuru husbondens samtycke erfordras för erhållandet af pass, kan detta samtycke ej anses

frivilligt, emedan en bonde som vägrade ett sådant, svårligen skulle erhålla dräng ett annat år, äfvensom det ofta händer att mången duktig arbetsför dräng tager städja i Skåne och påföljande höst för alltid dit utvandrar. På andra sidan kan det icke bestridas, att de återkommande drängarne hemföra en icke obetydlig contant förtjenst, samt att det är en fördel för de fattigare bönderne, som under sommararbetet behöfva en dräng, hvilken de under vintren ej kunna sysselsätta, att öfver denna tid bespara dess lön och underhåll. Vidare och då uti ett land, som ej har skogsbruk, vinterdagsverken ej är af synnerligt värde, måste det vara en fördel, att de användas till en contant förtjenst; som till Landet hemföres, och att de arbetande personerne under tiden födas på främmande ort. I min underdåniga tanka äro således dessa utvandringar mera nyttiga än skadlige för provinsen, isynnerhet sedan det lyckats mig, att afskaffa det missbruk, som insmygt sig, att drängarne stundom under brådaste andetiden pockade sig till Husbondens tillstånd, att utvandra. Deraf har likväl den olägenheten inträffat, att Allmogens drängar från en del af Sunnerbo Härad i Småland, hvilka likväl, som jag tror, icke hafva rättighet till en sådan utvandring i förväg begifva sig till Skåne och der upptaga de mest lönande tröske-beting.

Antalet af till Skåne gående tröskare har i sednare tider mycket aftagit och varierar nu efter årsväxten emellan 3 och 600 i stället för 2000 som i fordna tider lära ditgått. Orsaken till denna förminskning säges vara uppbyggandet af flere Tröskverk i Skåne, samt nya uppsättningen af 2:ne indelta Regementen, hvars Soldater nu åtaga sig tröske-beting. Den förtjenst hvarje tröskare hemför kan öfverhufvud tagas till 8 R:dr Banco.

Sjöfarten från Halländska Städerna sysselsätter ej mycket folk, men ifrån Fjäre Härad låta en mängd ynglingar inskrifva sig på Göteborgs sjömanshus och en god del af Hemmansägarna i Orsala, Walda, Släp och Hanhals Socknar äro Coopqvardie-Skeppare, som föra skepp för nästan alla Sveriges Städer. En liten del hafva äfven smärre fartyg eller så kallade nordbåtar med hvilka de idka kustfart och löpa för frakt, eller för egen räkning gå med Bräder till Skåne och derifrån återhemta Spannemål. Vinsten af denna Näring är icke möjlig att beräkna, enär som jag nyss haft nåden nämna dessa skeppare hafva sina Rederier ifrån Luleå till Ystad och vidare hela kusten uppföre till Göteborg. Att

förtjensten och rörelsen aftagit, inhemtas deraf, att flere tid efter annan uppsäga Burskapet i Kongsbacka der största delen äro Borgare.

Af slöjder får jag först underdånigst omnämna Meubel-tillverknin- gen i Lindome socken, som är ganska betydlig. Nästan hvarje Mans- person är Meubel-snickare och flere hafva förvärfvat stor konstfärdighet, så väl i arbetets utseende, som varaktighet. Bureauer, Soffor, Stolar, Commoder m. m. förfärdigas i de modernaste och elegantaste faconer samt afsättas i Götheborg. Här blifva de upphandlade dels af vissa köpmän, som föra dem till Skåne, Danmark, och som det påstås öfver till America, dels uppköpas de af Sadelmakare och Tapetserare, som låta gifva dem en finare polering och betsning, samt stoppa och montera Soffor och Stolar, hvilka sedermera af dem försäljas så väl i Götheborg, som andra Städer. Fordom var denna näring högst lönande men nu mera betalas dessa arbeten ganska ringa. Såsom orsak uppgifves en minskad luxe i Götheborg och en tilltagande penningebrist.

Uti Elfsåker Socken, samt Fjärås Skogsbygd idkas smide af Liar och andra Äggjern, som öfver alt i orten äro ganska begärliga. Denna näring är i tilltagande, som det påstås till skada för skogarne, hvilket framtiden närmare lär upplysa, emedlertid gifver den nu en icke o- betydlig arbetsförtjenst.

Uti Hishults och Knåreds Socknar har i sednare tider en ny nä- ringsgren bildat och utbredd sig ifrån Markaryds Socken i Kronobergs Län, som lemna en vacker förtjenst. Dessa Socknars Allmoge för- färdiga, neml. Väfskedar af rör, som försäljas i Skåne och Dannemark till 1, 2 à 4 R:dr stycket. Rören som lära komma från Medelhafvet köpas af Bönderne i Götheborg och föras sjöledes till Halmstad. Väf- skedarne, som gå ifrån 400 till 1800 tänder äro välgjorda; i synnerhet passande för hemväfnader och finna god afsättning, till hvars verk- ställande 10 à 12 Bönder och drängar 2:ne gångor om året öfvergå till Seland.

Beträffande Linförädlingen åberopas hvad derom förut i underdå- nighet är yttrat. Det är blott i Förlanda Socken, samt en del af Fjär- ås, som Linspånad och väfnad hunnit någon synnerlig höjd och väf- naderne blifvit sålda dels till Götheborg dels till Gårdfari-Handlande.

Härvid förtjenar anmärkas, att Förlanda Socken har den mäst sterila jordmån, men att folket, så framt missväxt ej flere år å rad inträffar, är tämmeligen välmående.

Ylle-Fabrikater är den förnämsta producten af Halländska industrien och landets betydligaste penninge-källa. Innevånarena i de magraste och sterilaste trakterne af Länet visa härutinnan den största idogheten, och skulle utom den hvarken kunna subsistera eller utgöra sina skyldigheter till Staten. En mager åkerjord till vidden ganska inskränkt gifver äfven med den ymrigaste skörd icke brödfödan för $\frac{3}{4}$:delen af året, ett svagt Höbol och ett magert bete lemnar ej tillfälle till lönande Boskaps-skötsel och de fleste sakna skog till afsalu. Främlingen som reser genom dessa af naturen vanlottade trakter skall finna det obegripligt huru innevånarena kunna skaffa sig näring om han ej känner, att det är blott qvinnornas husliga flit, som fyller hushållets behof af penningar och födo-ämnen.

De förnämsta Fabrikaterna äro Vadmal, Sängtäcken eller Ryor, Hästtäcken, Bordtäcken, Golfmattor och Strumpor.

Vadmalet göres från 4 $\frac{1}{2}$ till 7 kvarters bredd och är dels hvitt dels grått sammansatt af svart och hvit Ull och säljes till 16 å 24 sk. Banco alnen (stundom derutöfver) åt Borås Handlande, som låta stampa, färga och sedermera försälja dem öfver hela Sverige, men förnämligast i Bergslagen, Stockholm och Norrige. Merendels göra dessa Handlande sina resor i November månad, då de uppköpa de färdiga Vadmalet, utlemna Ull till sådane som ej sjelfva kunna anskaffa den och betala sluteligen arbets-löner, samt emottaga det färdiga Vadmalet under en sednare resa. Islands:Ullen gäller uti Städerna 6 R:dr Banco Lisp:det hvaraf erhålles omkring 40 alnar Vadmal och hvarföre i arbetslön betalas 4 R:dr Lispundet eller om Ullen varit fin 5 R:dr B:co. Deraf täcktes Eders Kongl. Maj:t finna att Vadmalet kostar den Handlande omkring 12 skill. Banco alnen, och att det således är fördelaktigare för Allmogen att sjelfve anskaffa Ull, hvarföre Hushålls-Sällskapet varit betänkt, att inskaffa en grof-ullig och mera gifvande Får-race än den inhemska, samt erbjudit förskotter åt de KyrkoRåd på Landet, som velat åtaga sig att hålla Allmogen ull tillhanda.

Sängtäcken

Sängtäcken eller Ryor äro af Nöthår och vanligen flössade med färgade Nöthårs-trådar, som formera reguliert krokiga figurer. Dessa köpas af Boråsarne till omkring 2 R:dr B:co stycket och försäljas i Norrige och Norrland för dubbelt.

Hästattäcken af 2:ne hopsyddas våder af 3 alnars längd äro vanligen mycket grofva, varpade af groft Blångarn och inslagne med svart eller brunt garn af Nöthår, med smärre gula, röda, blå eller gröna ränder. Dessa betalas af Boråsare med omkring 1 R:dr B:co stycket och försäljas kring hela Riket.

Golfmattorne äro af samma slag, som hästattäcken, med den enda skillnad, att de säljas i hela stycken af 30 à 40 alnar till 8 sk. Banco alnen, merendels till Borås Handlande.

Bordtäcken nyttjas på Bordbänken i Bondstugorna, så väl i Hal-land, som andra Provincer. Varpningen är af finare blekt Blångarn eller Tåg-garn och inslaget af brokigt nöthår i glest drällsmönster, så att det hvita Linnegarnet mycket synes. De bestå af 2:ne, tre alnar långa våder och betalas med 2 à 2 R:dr 32 sk. stycket, samt uppköpas af Boråsarne som sälja dem i Stockholm till hästattäcken. Äfven nyttjas de på några ställen till golfmattor.

Försök hafva blifvit gjorda, att bibringa Allmogen en bättre smak i dessa sednares tillverkande, hvarigenom deras bruk, som golfmattor, skulle utom Provincen blifva mer allmänt; men de tyckas ej haft framgång, och de golfmattor, som här på stället blifvit nyttjade, hafva ej uthållit mer än 2:ne Vintrar.

Strumporne tillverkas förnämligast i Laholms Stad och Fögderi, men äro ej af fullkomligaste egenskap. Starkt valkade och tvättade med Såpa hafva de ett någorlunda vackert utseende, men äro hvarken fina eller varaktiga. Garnet blifver vid spinningen ej nog hårdt snodt och stickorna äro grofva, hvaraf maskorne blifva för stora. Vanliga priset är 24 à 26 sk: Banco paret och af ett Lispund kan tillverkas ifrån 20 ända till 28 par i mon af garnets finhet. Äfven dessa upphandlas af Boråsare, men lefvereras till Kongl. Krigs-Collegium eller Arméns be-

klädnads-Directioner ganska sällan. — Då Ull utlemnas till Strumpor är arbetslönen 4 R:dr B:co Lispundet.

Vinsten af denna industri är svår att calculera, men att den är ganska betydlig kan dömmas deraf, att de temmeligen stora Krono-Skatterne med lätthet afbördas när Boråsarne köpa allt hvad som är att aflåta. Det finnes Socknar inom Länet, som i denna rörelse omsätta 10,000 R:dr och kanske derutöfver, och måhända kunde man, utan att mycket misstaga sig, calculera behållna vinsten för hela Länet till 40 à 50,000 R:dr Banco.

Handel. Denna rörelses beskaffenhet är genom det föregående i det närmaste upplyst. De få exportabla skogsproducterne afsättas i Städerna Varberg, Halmstad och Falkenberg. Sjö-Communication saknas icke på den vidsträckta kusten, men begagnas föga. Längs knsten löper stora Landsvägen emellan Skåne och Götheborg genom alla Länets Städer. Ifrån denna utlöpa flere sidovägar till Småland och Wästergöthland, men för en liflig communication felas en väg, som inuti landet borde löpa parallelt med Strandvägen och afskära sidovägarne, hvarigenom dessa blefvo satte i förbindelse med hvarann till stor lättnad för rörelsen, i stället att man nu för att komma till nästgränsande Socken stundom måste färdas 3:ne sidor af en Rätangel. Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har sökt åstadkomma denna communications väg och der besvär ej blifvit anförde är den redan etablerad, men vid anförde Besvär har händt, att högre Auctoriteter underkänt de anstalter, som Eders Maj:ts Befallningshafvande, med full kännedom af Landet, trött lända till dess sanskyldiga nytta och denna i min underdåniga tanka välgörande plan lærer sålunda aldrig vinna fullbordan.

Flygsand: Denna utgör i Länet nära 8000 Tunneland, oberäknadt, hvad den utvidgat sig under den förfärliga stormen den 11:te sistedne Mars. Till underdånig följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning har omkring 5000 Tunneland af den mest farliga sanden blifvit till plantering utsedd. Frivilliga öfverenskommelser äro genom Eders Maj:ts Befallningshafvandes bemedling ingångne angående fördelning och deltagning uti hägnaden, som den 1 December 1823 bör öfver allt vara upprättad, hvarefter planteringen kommer att för sig gå. De af Eders Kongl. Maj:t härtill nådigst anslagne 5000 R:dr, som med 1000 R:dr årligen i Fem år utgå, är en välgerning, som Landets Innevånare

med djupaste underdåniga tacksamhet erkänna, men jag bör ej dölja, att dessa medel torde blifva otillräckeliga för ändamålet fullkomliga vinnande. Enligt Kongl. Ländtbruks Academiens uppgift i dess Handlingars 8:de årgång åtgår 16 Tunnor kottar till hvarje Tunnelands besåning, och om man blott värderar en Tunna kottar i uppsamling och 4 mils transport till 8 skillingar, uppkommer endast för utsädet till 8000 Tunneland, en betydlig summa, oberäknadt arbetet, tillsynen och Sand-hafre utsädet. Jordägarena böra visserligen vidkännas största delen af kostnaderne så långt de förmå att dem bära, och min underdåniga pligt fordrar att dem på allt sätt dertill uppmuntra.

4:o Politisk Författning.

Kammarverk: På sednaste Fem åren hafva 20 Hemman å nyo blifvit skattlagde, ett öde Hemman å nyo upptagit, men mig vetterligen icke något i ödesmål förfallit. Nybyggen uppkomma icke annorlunda än såsom torp på Enskildtas grund, emedan inga Allmänningar eller andra Kronoparker finnas än sådana som höra under Krono Hemmans skattläggning. Klyfning å Krono Hemman sker högst sällan, men så mycket oftare på Skatte och sådane Frälse Hemman, som från Sätessgårdarne blifva afsöndrade. De fleste Byelag äro Storskiftade, men Enskiften gå mera långsamt, emedan de deraf åtföljande utflyttningar äro högst kostsamma och ofta öfverstigande de qvarboendes förmåga, att utgöra. Önskeligt vore, att hela kustlandet vore Enskiftadt, hvarigenom en ökad odling och ett förständigare åkerbruk skulle befordras. De redan Enskiftade Byelagen äro derpå exempel och jag vågar därför underdånigst föreslå, att liksom för Skåne ett anslag i Nåder måtte beviljas till understöd vid Enskiftens utflyttningar.

Uppdämningar genom Vattenverk, som på andra orter göra så mycken skada och missnöje, existera icke här i Länet. Dock torde sänkningen af Monups och Winbergs kärrmarker försvåras genom nedanförre liggande Qvarnar. Antalet af Hemman af särskilda naturer upptager Tabellen, äfvensom Kungs Ladugårdarne, Åhs Kloster, Lindhofs och Laholms, Halmstads Hospital äger 6 1/2 mantal: Kyrko och Mensal Hemman äro tvist underkastade och stå nu i Krono-columnnen. — I Frälse Utsockne Columnnen stå Sahlgrenska Sjukhusets 33 5/8 Mantal samt Trippiska godset 158 1/2 Förmedlade och Wungi Skolas 1 11/12 Mantal.

Stats-Bidrag: Det mäst tryckande af utskylderne för Halland är, att de alla gå ur landet. Vanligen remitteras från härvarande Lands-Cancellie till serskildta Embetsverk i Stockholm emellan 120 à 130,000 R:dr B:co, hvaremot Staten ej gör någon depense af allmänna Medel i Landet, och Warbergs lilla Garnison, som får sin aflöning från Götheborg är den enda kalla, som återför någon del af de remitterade penningarne. Uti ett fattigt land, som icke har några synnerliga Exporter, åtminstone icke svarande emot hvad Städerna importera, och hvars Innevånare till en del köpa Säd och Skog, är det nästan obegripligt att dessa Remisser årligen kunna fortsättas. Uti de rika provincerne Skåne och Blekinge utbetalar Staten i aflöningar kanske mera, än hvad de i Stats-bidrag utgöra, hvilket naturligen skall vara af fördelaktig verkan för dessa provincer, då deremot det magra Hallands contributioner utgå ur Landet. Penninge bristen är också ganska stor och min undersåtliga pligt fordrar, att icke förtiga det uttagandet af förlidet års Krono-skatter måste ske genom stränga utpantningar. En Garnison i Halmstad och Warberg skulle vara af en särdeles nytta för Landet och kvarhålla en del af de medel, som af de skattdragande uttagas. — Utom Krono-skatterne, som utgå ur Landet, har Sahlgrenska Sjukhuset i Götheborg ganska betydliga Hemmans Räntor, som blifva det remitterade, samt Trippiska Räntorna, som utgå till Halland.

Då ganska obetydligt af Krono-Tionden är såsom lön anordnad, blifver Allmogen ej med dess forsslande betungad. De aflägsnare lösa den vanligen efter Markegång och Strandboarne lefverera den in natura på Krono-Magasinerne i Halmstad och Warberg,

Under durchmarcher är det merendels Strandbygden som besväras af inqvartering, men denna bygd kan också lättast bära detta onus. De Östra Socknarne, som vid dessa tillfällen skola skjutsa, hafva stundom 4 à 5 mil att färdas till skjuts ombytes Station och nödgas merendels lega för skjutsen, hvilket är så mycket nödvändigare, som desse Socknars innevånare underhålla ganska få hästar. Legan uppgår till 2 à 3 R:dr Banco paret. I följe häraf är Krono-skjutsen antagen till 2 1/2 R:dr för hvarje par hästar.

Indelte Båtsmannens underhåll är uträknadt efter 5 års Medium af Markegångs

Markegångs taxorne till 20 R:dr 32 skill. Banco med tillägg af Torp der Båtsmannen har sådant.

Allmänna vägarnes underhållning är olika i Fögderierne och är calculerad efter derpå använde dagsverken för Sommar och Vinter underhållet ifrån 5 till 10 R:dr Banco på helt Hemman.

Diverse Onera och Allmänna Besvär: för Publique Byggnaders underhållande, Skallgångar, Inqvatering, Brandstod, m. m. äro efter beräkning af fem års medium fundne och särskildt för Krono-brefbäring för dertill anslagne Hemman.

Politie: uti hvarje Byelag är Ordningsman samt 2:ne Bisittare förordnade, som af Eders Maj:ts Befallningshafvande erhålla Fullmägt samt blifvit försedda med tryckt instruction. Någon allmän Byordning för Länet är icke föreskrifven, emedan sådant blifvit öfverlemnadt åt hvarje Byelags eget godtfinnande, och flere Byordningar hafva på sednare åren blifvit upprättade och af Eders Maj:ts Befallningshafvande stadfästade. Ordningsmännen som hufvudsakeligen stå under Eders Maj:ts Befallningshafvandes lydne äro äfven pligtige, att vid Kyrko-Rådet anmäla allt hvad som passerar och af det samma emottaga föreskrifter och denna anstalt tyckes till en del hafva uppfyllt sitt ändamål, genom tiggeriers hämmande och passlösa personers gripande.

Skolor äro på få ställen inrättade, men ambulatoriska Skolemästare saknas icke. Vid Sperlingsholm har Friherre Wrangel nyligen inrättat en Bell-Lancasters Skola, som lofvar god framgång. Undervisningsverk för nyttiga slöjder finnes icke utom Kammarjunkaren Wolfradts Lin-Institut.

I afseende på hälsovården, har i följe af Eders Maj:ts Nådiga skrifvelse af den 28 December 1821 de fleste Kyrko Råd åtagit sig någon uppsigt derom, hvarvid jag underdånigst får åberopa mitt derom under den 28 November 1822 afgifna underdåniga utlåtande.

Fattigvården har på framställning af Stiftets Biskopp och understödnad Landshöfding blifvit på de flesta ställen med största beredvillig-

ket omfattad, och det finnes Socknar i Länet, som organiserat denna del af Landspolisen på ett ganska berömligt sätt. Det fattiga Halland har en stor personal af torftige behöfvande, men nu högst få inhemske egentelige tiggare i jämförelse med andra orter. Deremot besväras landet af sådane tiggare, som hitkomma från nästgränsande Län med pass, för att söka arbete, besöka onamngifne släktingar med flere obestämde ärender, hvartill kommer kringresande Gesäller och Matrosar, som ganska mycket med bettlande besvära landet, men hvilka man oantastade måste låta vandra. Någon allmän Författning, som inskränkte dessa personers resor vore af stor nytta för sedligheten och ordningen i Landet.

Gästgifverier äro på Landet ganska få, emedan Städerne utgöra en stor del af Skjutsningsbesväret och af de smärre vägarne äro ganska få med Gästgifvaregårdar försedde. Tvenne nya Gästgifverier, som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande funnit nödigt inrätta, hafva af högre Auctoriteter blifvit upphäfne. Gästgifvaregårdarne på Landet äro 27. Det minsta antal som torde finnas i något Län. Hällskjuts finnes endast vid 2:ne Gästgifvaregårdar och utgöras blott inom Socknen.

Wargar hafva på sednare åren mycket ökats och de inrättade Wargroparne hafva ej det ringaste uppfyllt ändamålet. De stora Skallgångarne aflöpa äfven merendels fruktlöst, emedan det åtgår flere dagar till manskapets uppbådande, under hvilken tid odjuren bortvandrar. Inrättandet af smärre skallag troddes bättre tjena för ändamålet, och de dermed gjorde försök kröntes med oväntad framgång i det en mängd vargar blefvo fällda. Genom den hastiga uppbudningen och folkets vana att afdrifva Skallet på en dem väl bekant mark, hvaruti de orördentligen inöfvades, undslapp sällan något djur tom blifvit inringadt. Men som dessa anstalter till en del voro afvikande ifrån den nu gällande Kongl. Jagt Stadgan ansåg Eders Maj:ts Befallningshafvande dess underdåniga pligt fordra att dem Eders Kongl. Maj:ts i underdånighet hemställa och derå begära Nådiga fastställelse, hvilken likväl, efter Öfver Hof-Jägmästarens hörande afslogs. De sedermera anställda Skall hafva varit fruktlösa, utom ett enda, som jag på Allmogens trägnas begäran tillät verkställas i Harplinge Socken under tillsyn af deras egna Skallfogdar, hvarvid 2:ne Wargar fälldes.

5:o Städer.

Kongsbacka, Länets nordligaste och minsta Stad. Största antalet af Borgare aro på Landet boende Coopvaerdie Skeppare, som ej kunna sägas bidraga till Stadens bestånd genom annat än afgifterne till Stads-Cassan. De öfrige Borgarena utgöras af Handlande, Handverkare och Krögare. Exporterne äro obetydliga, bestående af något Bräder från Marks Härad i Elfsborgs Län, samt Träd-arbete från Lindome i Halland, hvilka föras till Skåne, hvarifrån Spannemål tages till återlast och försäljes till kringboende Allmoge i Halland och Elfsborgs Län. Denna handel delas likväl något af kringboende Kust-Innevånare, hvaröfver Stadens Borgare yttra missnöje. Från Gottland hemtas Kalk och Slipsten till det mesta med fragtade fartyg. Från Götheborg tages Jern, Salt, Sill, m. m. merendels Landvägen. Hamnen är mycket uppgrundad, men ett par ordentelige Handlande samla förmögenhet, hvilket tyckes vara bevis på en fördelaktig rörelse. Stadens jord är inskränkt, och ej tillräckelig för underhållet af Stadens kreatur, och användes blott till åker, äng och bete.

Staden har en Pædagogie, StadsLäkare och Fattighus.

Warberg, anses för Länets betydligaste Stad och står i högre Class än Halmstad, ehuru med mindre folknummer och rörelse. Borgerskapet har ofta sökt nedflyttning i lägre Class och torde vid nästkommande Riksdag derom göra förnyad ansökning, hvar till i min underdåniga tanka ej saknas skäl. Rörelsen består i Handel och Handtverkerier. Exporterne äro Trädvirke från Fagerud i Halland och Elfsborgs Län, samt dels Bokstäf dels färdiggjorde Tunnor och Fjeringar deraf. Dessa Exporter gå på Skåne och Seland. De färdiggjorda Trädkärlen till Jutland, och Stäfren till Götheborg. Retour-varor äro Spannemål, Jern och Kramvaror. Sällan göres Expeditioner nu för tiden till England och Medelhafvet, men någon gång hemtas Salt directe ur första handen. Hamnen är någorlunda god, men stormig och öppen för vissa vindar. Rörelsen med kringboende Allmoge är icke ringa, emedan en stor del af Westergöthland, der har sin handel, men de Handlandes antal är för stort, så att förtjensten delad på många händer är af föga betydighet. I fordna tider räknade Warberg flere Skepps-Redare, som idkade vidsträckt Fragthandel, men denna har alldeles upphört, och

Fartygen dels sålda dels rutnade i Hamnen, hvartill som orsak uppgifves en missgynnande conjunctur i allmänhet. Exporterne minskas äfven i mon af Skogarnes aftagande. Handtverkerierne äro äfven mindre lönande, sedan Landt-Handtverkare mer och mer ökas, samt Landtmannen mindre behöfver anlita Städernes. Stadsjorden är vidsträckt och den på Tomterne fördelte Utmarksjord till största delen uppodlad. Endast Säd cultiveras och en stor del af jorden tillhör nu personer utom Borgerskapet, så att den mer och mer aflägsnar sig från den gamla egenskapen af Stadsjord.

Stads-Skolan har enligt nya SkolOrdningen blifvit förändrad från Lärd- till Närings-Skola. Sjukvård bestrides af en Stads Läkare, som tillika är Läkare för Fästningen. Fattigförsörjningen sker genom sammanskott.

Falkenberg är må hända den fattigaste i Länets. Rörelsen är högst ringa och Borgarena bestå af några få Handlande och flere Handtverkare, som hafva obetydlig förtjenst. Något litet Timmer, högst ringa Pottaska, Tunnor, Fjerdingar och Staf utgöra exporterne till Götheborg. Hamnen är mycket uppgrundad. Laxfisket som i lotter utarrenderas sysselsätter en del af Innevånarena och några äro Laxhandlare, som göra flere resor om året. Stundom är förtjensten härvid betydlig, men ofta göres derpå stora förluster, då Laxen efter framkomsten till Stockholm faller i priset. Stadens ringa rörelse har ej serdeles inflytande på Landet deromkring. Stadsjorden, är vidsträckt men mindre bördig och Fabriks- eller salu-växter odlas icke — Undervisningen sker vid en Pædagogie. Läkare finnes ej och Fattigförsörjningen bestrides efter Innevånarens förmåga och Fattighus finnes.

Halmstad, Länets Residence. Dess näringar bestå af Handel och Handtverkerier, som äro i starkt aftagande. För några år sedan fanns här i Staden ett dubbelt antal Handlande, som hade mera rörelse än de få nu varande. Exporternas förminskning, penningebrist, Hamnens uppgrundning och luxens aftagande äro härtill medverkande orsaker. Exporterne bestå af Furutimmer, Trädkärl, något Tjära, Beck och Enebär, Trädvirket, Tjära och Beck gå mest till Skåne, Seland och Jutland, någon gång till England och Medelhafvet. Enebär på Holland.

land. Retour-varor äro, under missväxt år, Spannemål, samt vanligare, Sill, Salt och Kramvaror. Någon frakthandel drifves äfven men ej så betydligt och lönande som fordom. Nissafors Bruk i Jönköpings Län lägger sitt Jern på härvarande Väg, men det mesta skickas härifrån till Götheborg och ganska litet exporteras härifrån directe.

Hamnen som utgöres af Nissa Strömmen är den säkraste och bästa, som kan önskas; vid Staden har den ett djup af 10 å 15 fot, men utloppet uppgrundas af sand, som af Strömmen nedföres, så att djupet derstades stundom ej är mer än 3 fot, De större Fartygen måste därför lasta på den öppna farliga Redden; hvilket går högst långsamt och ofta är förenadt, med förluster, hvarpå man har många bedröfliga exempel. Om Hamnen kunde förbättras kulle det vara en oberäknelig fördel icke allenast för Staden utan och för de Sjöfarande i Cattegat, hvilka vid påkommande stormväder här skulle finna en förträfflig nödhamn. Denna förbättring skulle verkställas genom pålning uti Revieret, hvarigenom Strömfåran, stängd innom trångare gränсор, säkert skulle skära sig ner i de lösa sandbankarne till nödigt djup. Fullmäktige vid nästa Riksdag lära i underdånighet söka fästa Eders Majests nådiga uppmärksamhet på detta viktiga ämne.

Utom Staden finnes ett Såpsjuderi, som drifves med god fördel. 2200 fjerdingar äro der i år tillverkade, hvilka försäljas i Götheborg. Olja och Talg hemtas från Ryssland och askan uppköpes af Skogsallmogon hufvudsakeligen från Enslöf.

Staden äger en ganska betydlig ägovidd, som blott användes till vanligt landbruk. En stor del af denna jord äges af personer utom Borgerskapet, och kringboende Allmoge har tid efter annan köpt flere tegar.

Handverkarena äro med få undantag i svaga vilkor.

Trivial - Skolan med en Rector och 2:ne Colleger har godt namn om sig. Sjukvården bestrides af Stads-Läkare och Länets Provincial Medicus. Fattigförsörjningen sker genom sammanskott och utdelning af penningar. På min uppmaning hafva Stadens Innevånare beslutat

bygga ett länge saknadtt Fattighus, men i anseende till uppkommen tvist hvilat verkstilligheten.

Laholm har ringa handel och rörelse. Handtverkarens antal är alltför stort emot arbetsförtjensten och en stor del af dem hafva vid Bevillnings-Taxeringarne måst nedsättas under minimi Classen. Handelen inskränkes till en obetydelig Bod-rörelse för Allmogens behof. Den af flygsand uppgrundade Laga A hvars Reviere utgör Stadens hamn är för seglationen nästan obrukbar och denna omständighet, tillika med de förskräckliga eldsvådorne, som ofta härjat denna olyckeliga Stad är väl förnämsta skälet till dess vanmagt. Fabrikationen och handeln med Ullstrumpor är likväl icke obetydlig.

Staden har vidsträckt men magert och sandigt ägo-område uti sina Gården. Utmarken som är på Tomterne fördelad, och småningom odlas, är till någon del bördigare. Denna jord äges äfven af personer utom Borgerskapet, och de många samt täta Eldsvådorne i Staden hafva föranlåtit flere Innevånare att uppresa sina boningar på deras ägor utom Staden. Saluväxter odlas icke.

Staden har en Pædagogie, Stads-Läkare och Fattighus.

I allmänhet äro Länets Städer i aftogande. Exporterne förminska och den höga Tull-Taxan inskränker den löfliga handeln till det högst nödvändiga. Om den olofliga har jag ingen kännedom, men jag har anledning tro, att den här i Länet nu är högst obetydlig. En lägre Tull, en friare rörelse med Utläpningen, så att en del varor, som nu anses som contraband, finge emot Tull införas, tyckes vara en allmän önskan. Huruvida dess uppfyllande fastän individuelt nyttigt för Hal-land, vore instämmande med det öfrige Fäderneslandets sannskyldiga bästa, derom tilltror jag mig ej att fälla ett omdöme.

Af Handtverkerierne äro Garfverierne de enda, som kunna sägas vara i flor. Den tryckande penningebristen tillåter icke Allmogen att på Marknader göra betydliga inköp af arbetadt Silfver, Koppar, Tenn och Messing. De öfrige Handtverkerierne rivaliseras mycket af Garningsmän på Landet, med hvilka Stads-Handtverkaren, som drager flere gånger större Utskylder icke kan hålla pris. Småningom skola små-

städerne derigenom undergrävas och framtiden skall upplysa huruvida Landet derigenom vunnit eller förlorat. Våra Förfäder trodde Städer vara nyttige för afsättningen af Landtmannens produkter, men denna fördel skall snart försvinna med Städerna. Väl invändes att Städernas Innevånare, som hafva mycken jord sjelfva äro jordbrukare och icke behöfva Landtmannens producter, men nu, då hvem som helst får äga Stadsjord tyckes detta skäl vara af föga värde. Äfven om en Stad icke ägde någon jord, så kunde ju Borgarena icke förmenas, att efter lägenhet inköpa närbelägna Hemman, och förhållandet blef då i min underdåniga tanka enahanda. Genom de egentliga Stadsmanna-näringarnes aftagande tyckas Städernes Innevånare med mera drift lägga sig på jordbruket och brännvins-bränning, hvilken sednare näringsgren jag tror uti en Stad vara mindre naturlig.

I allmänhet klagas öfver penningebrist. Filial-Disconternes hastiga indragning och svårigheten att erhålla Lån i Banco-Disconten hafva för Närings Idkarena varit ganska tryckande. Aflägsenheten från Hufvudstaden, hvaraf händer att de Länsökande ej äro kända af DiscontDirectionen, samt de svårigheter, som göras i afseende på vederhäftighets betyg vålla, att ganska få anlita denna Discont, hvarigenom många nyttiga företag underlåtas. Skjutsnings-hesväret, som fordom ansågs tryckande är nu föga kännbart och säkert skulle de fleste skjutsande med missnöje nu se det alldeles upphöra. Halmstads Slott af Lands-Cancelliet den 24 December 1822.

LARS ARNELL.

MALTE DAHL.

Hallands Län Tabell för Städerne.

Staden tillhörig jord.	Utsäde af		Nedelaffastning sedan utsädet är afdraget.												Underhållne kreatur.										Uppstätt värd.				Statsbidrag.																									
																													Bewillning												Clereci Statens underhåll.													
																													Stadsjord.		Borgers Rättig.		Personer, icke förenade till någon nämning.		Summa.		Rådman- underhåll.		Summa.		Rättigförordning.		Stift.		Rådskänning.		Diverse orera.		Summa Statsbidrag.					
Stadsjord.	Borgers Rättig.	Personer, icke förenade till någon nämning.	Summa.	Rådman- underhåll.	Summa.	Rättigförordning.	Stift.	Rådskänning.	Diverse orera.	Summa Statsbidrag.																																												
Stadsjord.	Borgers Rättig.	Personer, icke förenade till någon nämning.	Summa.	Rådman- underhåll.	Summa.	Rättigförordning.	Stift.	Rådskänning.	Diverse orera.	Summa Statsbidrag.																																												
Rongsbäcka Stad . bebyggde 59 obebyggde 87	146	52½	26½	51	129½	3½	2	6	30	6	18	8	16	42	120	30	48	56	12	28	51748	10475	62223	103	20	728	125	976	135	300	200	400	100	133	16	300	802	2846	16															
Varbergs Stad .	259	339	586	817	1742	10	9	102	181	97	10	3	84	27	408	724	291	30	12	672	121	29	276	38	78	63	148086	41452	1200	190738	328	24	89	39	4	2	29	8	163	3	3	276	3	1554	220	600	240	300	1140	600	1000	592	1440	6546
Falkenbergs Stad .	118	220	332½	167½	719	6½	7	113	44	66	16	104	19	452	176	330	48	728	38	8	108	18	50	66602	11198	77800	133	20	267	46	44	469	44	100	180	100	86	32	366	32	166	32	466	32	100	42	900	2570	38					
Halmstads Stad .	243	314½	209½	589½	1112½	8½	5	70	100	200	100	5	300	25	350	300	500	300	25	2100	64	48	188	14	196363½	108432	3323½	308119½	392½	216½	1410½	463½	2490½	303	692	45	100	158	950	45	396	400	1352	1032	6924½									
Laholms Stad .	175	300	640	909	1849	8	40	40	166	90	240	160	120	415	225	2160	60	10	110	10	30	121113	23155	300	144568	242	16	327	94	44	711	2	11	130	231	200	366	200	1284	3122	2	11												
Summa	941	1225	1793	2533	5551	36½	23	331	395	535	234	16	728	87	1412	1440	1566	651	93	5660	295	95	710	80	78	143	583912½	194712	4323½	783448½	1194½	395½	3596½	1006½	6201½	888	2003	440	644	32	3088	29	1462	32	2366	2544	42	5458	22009	37	2			

Halmstads Slott af Lands: Cangliet den 24 December 1822.

Lars Arnell.

Malte Dahl.

